Szkody łowieckie
w pytaniach i odpowiedziach

1. **Co to są szkody łowieckie?**

   Szkody łowieckie to szkody wyrządzone:

   - w uprawach i płodach rolnych przez dziki, łosie, jelenie, daniele i sarny,
   - przy wykonywaniu polowania

2. **Jaka jest definicja uprawy rolnej w kontekście przepisów o szacowaniu szkód?**

Przepisy o szacowaniu szkód nie definiują pojęcia „uprawa rolna", wskazują natomiast na pojęcie „gruntu rolnego". Pojęcie „uprawy rolnej" zostało zdefiniowane przez Sąd Najwyższy w Uchwale z dnia 27 listopada 2007 roku (sygn. akt: III CZP 67/07, OSNC 2008/12/136) wskazując, że *„**uprawą rolną** w rozumieniu art. 46 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1995 r. - Prawo łowieckie (jedn. tekst: Dz.U. z 2005 r. Nr 127, poz. 1066 ze zm.) **jest każda uprawa prowadzona na gruncie rolnym**"*. Zatem przepisy o szacowaniu szkód obejmują szkody wyrządzone na gruntach rolnych.

3. **Kto ponosi odpowiedzialność finansową za szkody łowieckie i wypłaca odszkodowania?**

   Odpowiedzialność finansową za szkody łowieckie ponosi:

   - dzierżawca obwodu łowieckiego (najczęściej koło łowieckie) lub zarządca obwodu łowieckiego - w przypadku szkód wyrządzonych przez dziki, jelenie, daniele i sarny, na obszarach obwodów łowieckich polnych i leśnych. Zobowiązany jest do wypłaty odszkodowania w terminie 30 dni od dnia sporządzenia protokołu ostatecznego szacowania szkody, od którego nie wniesiono odwołania lub od dnia doręczenia decyzji Nadleśniczego Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe (w przypadku przeprowadzenia procedury odwoławczej)
   - Skarb Państwa:
     1. w przypadku szkód wyrządzonych przez zwierzęta łowne objęte całoroczną ochroną (łoś), na obszarach obwodów łowieckich leśnych; odszkodowanie wypłaca Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, ze środków budżetu państwa,
     2. w przypadku szkód wyrządzonych przez zwierzęta łowne objęte całoroczną ochroną (łoś) na obszarach obwodów łowieckich polnych oraz obszarach niewchodzących w skład obwodów łowieckich oraz wyrządzonych przez dziki,

jelenie, daniele i sarny na obszarach niewchodzących w skład obwodów łowieckich; odszkodowanie wypłaca zarząd województwa, ze środków budżetu państwa.

4. **Kto i w jaki sposób może wystąpić o odszkodowanie za szkody?**

O odszkodowanie za szkodę łowiecką może wystąpić poszkodowany - właściciel lub posiadacz gruntu rolnego, na terenie którego szkoda wystąpiła. W praktyce często zdarza się, że właściciel gruntu nie jest jednocześnie właścicielem uprawy, gdyż np. oddał grunt w dzierżawę. W takim wypadku uprawnionym do występowania o odszkodowanie będzie posiadacz gruntu (np. dzierżawca), który jest jednocześnie właścicielem uprawy na tym gruncie. Natomiast właściciel gruntu w takim wypadku nie może wystąpić o odszkodowanie, gdyż uprawa na gruncie nie jest jego własnością.

Wniosek o szacowanie szkód należy złożyć w formie pisemnej do dzierżawcy albo zarządcy obwodu łowieckiego w terminie umożliwiającym dokonanie szacowania szkód.

5. **Co powinien zawierać wniosek o szacowanie szkody?**

Wniosek powinien zawierać w szczególności:

- imię i nazwisko albo nazwę, adres miejsca zamieszkania albo adres i siedzibę oraz numer telefonu poszkodowanego (właściciela lub posiadacza gruntów rolnych – w zależności od sytuacji kto jest właścicielem uprawy)
- wskazanie miejsca wystąpienia szkody
- wskazanie rodzaju uszkodzonej uprawy lub płodu rolnego

6. **Kto szacuje szkody i wylicza odszkodowanie?**

Szacowania szkód oraz ustalania wysokości odszkodowania dokonuje zespół składający się z :

- przedstawiciela wojewódzkiego ośrodka doradztwa rolniczego
- przedstawiciela dzierżawy albo zarządcy obwodu łowieckiego (najczęściej koła łowieckiego),
- poszkodowanego (właściciela lub posiadacza gruntów rolnych – w zależności od sytuacji kto jest właścicielem uprawy)

7. **Jakie terminy obowiązują w procedurze zgłaszania i szacowania szkód?**

- Pierwszy z obowiązujących terminów to termin złożenia wniosku o szacowanie szkody. Wniosek winien być złożony w terminie umożliwiającym dokonanie

szacowania. W praktyce oznacza to, że szkoda winna być zgłoszona w jak najkrótszym odstępie czasu od jej wystąpienia (czy też zauważenia). Ma to przykładowo znaczenie w przypadku szkód wiosennych, gdyż postępująca w szybkim tempie wegetacja roślin może znacznie utrudnić a niekiedy nawet uniemożliwić prawidłowe oszacowanie. Niejednokrotnie występują równocześnie na uprawie różne czynniki wywołujące szkodę, które w miarę upływu czasu są coraz trudniejsze do wyodrębnienia. Dlatego także i z tej przyczyny korzystnym jest szybkie zawiadomienie o szkodzie i niezwłoczne jej oszacowanie. Sugeruje się, by przedstawiciele dzierżawcy lub zarządcy obwodu łowieckiego, którzy zauważyli szkodę poinformowali właściciela uprawy o jej wystąpieniu, celem oficjalnego zgłoszenia szkody.

- Oględzin uprawy dokonać należy niezwłocznie, nie później niż w terminie 7 dni od dnia otrzymania wniosku o szacowanie szkody.
- Dzierżawca lub zarządca obwodu łowieckiego zawiadamia poszkodowanego oraz wojewódzki ośrodek doradztwa rolniczego właściwy ze względu na miejsce wystąpienia szkody o planowanej dacie dokonania oględzin uprawy w terminie 3 dni od otrzymania wniosku o szacowanie,
- Poszkodowany ma obowiązek zawiadomić dzierżawcę lub zarządcę obwodu łowieckiego w formie pisemnej o planowanym sprzęcie (zbiorze) uprawy w terminie 7 dni przed zamierzonym zbiorem uprawy.
- Szacowania ostatecznego w uprawach rolnych dokonuje się bezpośrednio przed dokonaniem sprzętu (zbioru) uprawy, najpóźniej w dzień sprzętu (zbioru) uprawy, a w przypadku szkód: wyrządzonych w płodach rolnych, wyrządzonych przez dziki na łąkach i pastwiskach oraz skód powstałych i zgłoszonych bezpośrednio przed zbiorem uprawy – w terminie 7 dni od daty otrzymania wniosku o szacowanie
- Przedstawiciel gminy zawiadamia poszkodowanego oraz wojewódzki ośrodek doradztwa rolniczego właściwy ze względu na miejsce wystąpienia szkodyo planowanej dacie dokonania szacowania ostatecznego uprawy w terminie 3 dni od otrzymania informacji od poszkodowanego o planowanej dacie zbioru uprawy, a w przypadku szkód: wyrządzonych w płodach rolnych, wyrządzonych przez dziki na łąkach i pastwiskach oraz skód powstałych i zgłoszonych bezpośrednio przed zbiorem uprawy – w terminie 3 dni od daty otrzymania wniosku o szacowanie.
- Protokoły dokumentujące czynności oględzin oraz szacowania ostatecznego winy zostać sporządzone niezwłocznie po zakończeniu tych czynności. Terminu "niezwłocznie" nie należy utożsamiać z terminem natychmiastowym, termin

"niezwłocznie" oznacza termin realny, mający na względzie okoliczności miejsca i czasu oraz charakteru danej czynności. Należy przyjąć, iż „niezwłocznie" oznacza obowiązek sporządzenia protokołu w jak najkrótszym możliwym czasie w danej sytuacji.

- Poszkodowany oraz dzierżawca lub zarządca obwodu łowieckiego mogą złożyć odwołanie od ustaleń protokołu oględzin oraz protokołu szacowania ostatecznego w terminie 7 dni od dnia podpisania protokołu.
- Nadleśniczy (lub odpowiednio dyrektor):
  1. dokonuje oględzin uprawy (lub odpowiednio ostatecznego szacowania) niezwłocznie, nie później niż w terminie 7 dni od dnia otrzymania odwołania,
  2. informuje o terminie czynności członków zespołu szacującego, a także przedstawiciela właściwej terytorialnie izby rolniczej (na wniosek członka zespołu szacującego) w terminie 3 dni od daty otrzymania odwołania,
  3. wydaje decyzję ustalającą wysokość odszkodowania w terminie 14 dni od dnia otrzymania protokołów
- Wypłata odszkodowania następuje w terminie 30 dni od dnia:
  1. sporządzenia protokołu ostatecznego szacowania szkody, pod warunkiem, że nie złożono odwołania od ustaleń szacowania szkody; wniesienie odwołania wstrzymuje wypłatę odszkodowania,
  2. doręczenia decyzji nadleśniczego w sprawie odszkodowania, wydanej w ramach procedury odwoławczej
- Poszkodowany i dzierżawca lub zarządca obwodu łowieckiego niezadowolony z decyzji ustalającej wysokość szkody może wnieść powództwo do sądu powszechnego w terminie 3 miesięcy od daty doręczenia decyzji

8. Jak przebiega procedura szacowania szkody?

Procedura szacowania szkody składa się z następujących etapów:

- złożenie wniosku o szacowanie szkody,
- czynności wstępne: weryfikacja wniosku, zawiadomienie stron o czynnościach,
- szacowanie szkody: dokonanie oględzin (tzw. szacowania wstępnego) - bezpośrednio po zgłoszeniu szkody oraz szacowania ostatecznego – bezpośrednio przed zbiorem uprawy; w przypadku szkody w użytku zielonym (np łąka, pastwisko), uprawie rolnej bezpośrednio przed zbiorem oraz w płodach rolnych nie dokonuje się oględzin; w tym wypadku jedyną czynnością jest szacowanie ostateczne,

- sporządzenie protokołu z powyższych czynności niezwłocznie po ich wykonaniu
- wypłata odszkodowania (w przypadku niewniesienia odwołania od ustaleń szacowania),
- odwołanie od ustaleń szacowania,
- powtórne szacowanie szkody w ramach procedury odwoławczej,
- wydanie decyzji ostatecznej w sprawie wysokości odszkodowania,
- wypłata odszkodowania po przeprowadzeniu procedury odwoławczej,
- powództwo do sądu powszechnego w przypadku niezadowolenia z decyzji.

9. **Jakie są podstawowe obowiązki dzierżawcy lub zarządcy obwodu łowieckiego w procesie szacowania szkody?**

Zarządca lub dzierżawca obwodu łowieckiego w ramach procedury szacowania powinien w szczególności:

- przyjąć wniosek o szacowanie szkody oraz przeprowadzić weryfikację formalną wniosku (sprawdzenie kompletności i poprawności złożonego wniosku) oraz weryfikację merytoryczną wniosku (ustalenie przedmiotu szkody - uprawa rolna, użytek zielony, np. łąka, pastwisko, uprawa rolna bezpośrednio przed zbiorem, płód rolny),
- ustalić termin czynności szacowania (maksymalny termin to 7 dni od daty otrzymania wniosku) i powiadomić pozostałych członków zespołu szacującego o planowanym terminie czynności szacowania w terminie 3 dni od daty otrzymania wniosku
- wyszacować szkodę wspólnie z pozostałymi członkami zespołu szacującego poprzez dokonanie oględzin oraz szacowanie ostateczne,
- sporządzić w trzech egzemplarzach protokół dokumentujący oględziny oraz szacowanie ostateczne niezwłocznie po zakończeniu danej czynności,
- doręczyć pozostałym członkom zespołu szacującego podpisany przez wszystkich szacujących protokół.

10. **Na co powinien zwrócić szczególną uwagę dzierżawca lub zarządca obwodu łowieckiego przy zgłaszaniu szkody oraz w trakcie jej szacowania?**

Celem szacowania jest ustalenie rzeczywistej szkody, jaką poniósł poszkodowany wskutek żerowania zwierzyny łownej. Postępowanie dzierżawcy lub zarządcy obwodu łowieckiego ma

znaczący wpływ na prawidłowość całej procedury szacowania. Zatem w dużej mierze od dzierżawcy lub zarządcy obwodu łowieckiego zależy, czy ustalenie wysokości szkody będzie prawidłowe. Aby zminimalizować ryzyko wystąpienia nieprawidłowości w toku szacowania należy zwrócić szczególną uwagę na:

- weryfikację formalną wniosku (sprawdzenie kompletności i poprawności złożonego wniosku) oraz weryfikację merytoryczną wniosku (ustalenie przedmiotu szkody - uprawa rolna, użytek zielony, np. łąka, pastwisko, uprawa rolna bezpośrednio przed zbiorem, płód rolny),
- dochowanie wszelkich terminów ustawowych, w tym terminu:
    1. zawiadomienia stron o planowanych czynnościach szacowania (3 dni od daty otrzymania wniosku),
    2. przeprowadzenia czynności szacowania niezwłocznie (nie później niż 7 dni od daty otrzymania wniosku),
    3. pisemnego zawiadomienia przez poszkodowanego o planowanym terminie zbioru uprawy (7 dni przed zamierzonym zbiorem uprawy)
    4. niezwłocznego sporządzenia protokołów dokumentujących czynności szacowania
- dokonywanie wszelkich zawiadomień w formie umożliwiającej późniejsze wykazanie, że zawiadomienie nastąpiło (najlepiej forma pisemna z poświadczeniem odbioru na dokumencie, ewentualnie forma wiadomości elektronicznej e-mail lub wiadomości sms),
- zawarcie w protokołach dokumentujących czynności oględzin oraz szacowania ostatecznego wszystkich niezbędnych danych oraz ustaleń opisanych szczegółowo w punkcie 5 części „Procedura szacowania szkód łowieckich"
- doręczenie każdemu z członków zespołu egzemplarza podpisanego protokołu.

11. Czy wszystkie strony postępowania muszą uczestniczyć w szacowaniu?

Procedura szacowania nakłada obowiązek zawiadomienia wszystkich stron o planowanych czynnościach szacowania (oględzinach oraz szacowania ostatecznym). Niestawiennictwo poszkodowanego lub przedstawiciela wojewódzkiego ośrodka doradztwa rolniczego nie wstrzymuje dokonania szacowania szkód.

12. Czym różnią się oględziny uprawy od szacowania ostatecznego?

Oględziny uszkodzonej uprawy to czynności zespołu szacującego w ramach zwanego potocznie „szacowania wstępnego". Głównym założeniem oględzin jest potwierdzenie okoliczności określonych we wniosku o szacowanie: uszkodzeń roślin oraz podmiotu, który szkodę wyrządził. Oględziny dają możliwość potwierdzenia uszkodzeń roślin na różnych etapach wegetacji, co umożliwia podjęcie decyzji o kontynuacji uprawy lub jej likwidacji z uwagi na powstały zakres uszkodzeń. Dodatkowo umożliwia zebranie podstawowych danych dotyczących uprawy oraz podjęcie działań prewencyjnych w zabezpieczaniu upraw przed dalszym powiększaniem się uszkodzeń.

Szacowanie ostateczne to zbiór szczegółowych czynności, stanowiących podstawę do wyliczenia wielkości odszkodowania.

Szczegółowy opis czynności zamieszczono w części „Sposób szacowania szkód łowieckich i wyliczania wysokości odszkodowania"

13. Jaką metodą szacować szkodę?

Atualnie nie obowiązuje już rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 marca 2010 roku *w sprawie sposobu postępowania przy szacowaniu szkód oraz wypłat odszkodowań za szkody w uprawach i płodach rolnych* (Dz. U. Nr 45, poz. 272). Przepisy te określały ogólną metodykę szacowania szkody i opisywały kolejne etapy szacowania, podczas których należało ustalić podstawowe wielkości takie jak: powierzchnię uprawy, powierzchnię uprawy która uległa uszkodzeniu, procent zniszczenia szacowanej uprawy, powierzchnie zredukowaną, rozmiar szkody oraz wysokość odszkodowania. Z uwagi na brak szczegółowych uregulowań prawnych w zakresie procedury szacowania szkód łowieckich sugeruje się, by do momentu wejścia w życie nowych przepisów wykonawczych znowelizowanej ustawy Prawo łowieckie posiłkować się stosowaną dotychczas ugruntowaną w praktyce procedurą, Szczegółowy opis czynności zamieszczono w części „Sposób szacowania szkód łowieckich i wyliczania wysokości odszkodowania".

14. Jak prawidłowo sporządzić protokoły oględzin oraz szacowania?

Protokół dokumentujący czynności szacowania winien zostać sporządzony w trzech egzemplarzach, niezwłocznie po zakończeniu oględzin oraz po ostatecznym szacowaniu. Protokół musi zawierać wszystkie niezbędne dane oraz ustalenia opisane szczegółowo w punkcie 5 części „Procedura szacowania szkód łowieckich". Każdy z członków zespołu szacującego ma prawo wniesienia zastrzeżeń do protokołu wraz z ich uzasadnieniem.

15. Jak przebiega procedura odwoławcza?

Procedurę odwoławczą inicjuje złożenie przez poszkodowanego lub dzierżawcę albo zarządcę obwodu łowieckiego odwołania od ustaleń szacowania. W toku procedury odwoławczej przeprowadza się ponownie czynności szacowania, przy udziale przedstawiciela właściwej terytorialnie izby rolniczej (na wniosek członka zespołu szacującego). Postępowanie kończy się wydaniem decyzji określającej wysokość odszkodowania, która jest ostateczna. Procedura została opisana szczegółowo w punkcie 7 części „Procedura szacowania szkód łowieckich".

16. Kto i kiedy może złożyć powództwo do sądu o odszkodowanie?

Uprawnienie do wystąpienia z powództwem przysługuje stronie niezadowolonej z decyzji - poszkodowanemu oraz zarządcy lub dzierżawcy obwodu łowieckiego. Pozew należy złożyć do sądu powszechnego, właściwego ze względu na miejsce wystąpienia szkody, w terminie 3 miesięcy od dnia doręczenia decyzji w sprawie odszkodowania,

17. Kiedy odszkodowanie nie przysługuje?

Odszkodowanie nie przysługuje:

- osobom, którym przydzielono grunty stanowiące własność Skarbu Państwa jako deputaty rolne na gruntach leśnych;
- posiadaczom uszkodzonych upraw lub płodów rolnych, którzy nie dokonali ich sprzętu w terminie 14 dni od dnia zakończenia okresu zbioru tego gatunku roślin w danym regionie, określonego przez sejmik województwa w drodze uchwały;
- posiadaczom uszkodzonych upraw lub plonów rolnych, którzy nie wyrazili zgody na budowę przez dzierżawcę lub zarządcę obwodu łowieckiego urządzeń lub wykonywanie zabiegów zapobiegających szkodom;
- za szkody nieprzekraczające wartości 100 kg żyta w przeliczeniu na 1 hektar uprawy;
- za szkody powstałe w płodach złożonych w sterty, stogi i kopce, w bezpośrednim sąsiedztwie lasu;
- za szkody w uprawach rolnych założonych z rażącym naruszeniem zasad agrotechnicznych;
- za szkody powstałe na nieruchomościach, w odniesieniu do których właściciel albo użytkownik wieczysty złożył oświadczenie o zakazie wykonywania polowania,

18. Czy można zaniechać szacowania szkód? Jakie są konsekwencje ewentualnego zaniechania?

Szacowanie szkód łowieckich jest obowiązkiem ustawowym, który podlega bezwzględnemu wykonaniu. Oznacza to, iż podmiot zobowiązany do wykonania czynności szacowania nie może zaniechać wykonania swych obowiązków. Zaniechanie jest zachowaniem bezprawnym, podlegającym odpowiedzialności odszkodowawczej przez ten podmiot. Zatem konsekwencją zaniechania szacowania jest powstanie roszczeń poszkodowanych o zapłatę odszkodowania przeciwko podmiotowi zobowiązanemu do wykonania czynności szacowania.

Procedura szacowania szkód łowieckich

1. Podstawa prawna:
   - Ustawa z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie (Dz. U. z 2005 r. Nr 127, poz. 1066 ze zm.), tekst uednolicony opracowany na podstawie Dz. U. z z 2018 r. Poz. 2033
   -
   - Kodeks postępowania administracyjnego – w zakresie nieuregulowanym w ww. aktach prawnych,

2. Zgłoszenie szkody:
   - Podmiot uprawniony: poszkodowany (właściciel lub posiadacz gruntów rolnych, na których wystąpiła szkoda – w zależności od sytuacji kto jest właścicielem uprawy) składa pisemny wniosek o szacowanie szkody.
   - Adresat wniosku:
     1. dzierżawca albo zarządca obwodu łowieckiego terenu, na którym wystąpiła szkoda – w przypadku szkód wyrządzonych przez dziki, jelenie, daniele i sarny, na obszarach obwodów łowieckich polnych i leśnych,
     2. przedstawiciel Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe - w przypadku szkód wyrządzonych przez zwierzęta łowne objęte całoroczną ochroną (łoś), na obszarach obwodów łowieckich leśnych,
     3. przedstawiciel zarządu województwa – w przypadku szkód wyrządzonych przez:
        - zwierzęta łowne objęte całoroczną ochroną (łoś) na obszarach obwodów łowieckich polnych oraz obszarach niewchodzących w skład obwodów łowieckich

- dziki, jelenie, daniele i sarny na obszarach niewchodzących w skład obwodów łowieckich
- Niezbędne dane wniosku: imię i nazwisko albo nazwa, adres miejsca zamieszkania albo adres i siedziba oraz numer telefonu poszkodowanego, wskazanie miejsca wystąpienia szkody, wskazanie rodzaju uszkodzonej uprawy lub płodu rolnego.
- Termin złożenia: termin umożliwiający dokonanie szacowania szkód. W praktyce oznacza to, że szkoda winna być zgłoszona w jak najkrótszym odstępie czasu od jej wystąpienia (czy też zauważenia).

3. Czynności wstępne:
   - weryfikacja formalna wniosku: sprawdzenie kompletności i poprawności złożonego wniosku,
   - weryfikacja merytoryczna wniosku: ustalenie przedmiotu szkody (uprawa rolna, użytek zielony, np. łąka, pastwisko, uprawa rolna bezpośrednio przed zbiorem, płód rolny)
   - ustalenie sposobu postępowania: wybór pomiędzy oględzinami a szacowaniem ostatecznym. W zależności od ustalenia przedmiotu szkody należy przeprowadzić oględziny (w przypadku szkody w uprawie rolnej) lub szacowanie ostateczne (w przypadku użytku zielonego, uprawy rolnej bezpośrednio przed zbiorem oraz w przypadku szkody w płodach rolnych)
   - zawiadomienie o terminie czynności: zawiadomienia poszkodowanego oraz przedstawiciela wojewódzkiego ośrodka doradztwa rolniczego właściwego ze względu na miejsce wystąpienia szkody o oględzinach lub szacowaniu ostatecznym należy dokonać w terminie 3 dni od daty otrzymania wniosku. Termin oględzin lub szacowania ostatecznego to maksymalnie 7 dni od daty otrzymania wniosku.

4. Szacowanie szkody
   - Szacowanie szkody w uprawie rolnej składa się z dwóch etapów: oględzin (tzw. szacowania wstępnego) - bezpośrednio po zgłoszeniu szkody oraz szacowania ostatecznego – bezpośrednio przed zbiorem uprawy. W przypadku szkody w użytku zielonym (np łąka, pastwisko), uprawie rolnej bezpośrednio przed zbiorem oraz w płodach rolnych nie dokonuje się oględzin. Jedyną czynnością jest szacowanie ostateczne.
   - Sposób szacowania szkody łowieckiej został przedstawiony szczegółowo w części „Sposób szacowania szkód łowieckich i wyliczania odszkodowań".

- Nieobecność stron: poszkodowanego lub przedstawiciela wojewódzkiego ośrodka doradztwa rolniczego właściwego ze względu na miejsce wystąpienia szkody nie wstrzymuje dokonania szacowania.

5. Sporządzenie protokołu
   - protokół winien zostać sporządzony w trzech egzemplarzach, niezwłocznie po zakończeniu oględzin oraz po ostatecznym szacowaniu,
   - treść protokołu oględzin:
     1. imiona i nazwiska osób biorących udział w oględzinach,
     2. data sporządzenia protokołu oraz data dokonania oględzin,
     3. gatunek zwierzyny, która wyrządziła szkodę,
     4. informacja o innych czynnikach mających powodujących szkodę (o ile wystąpiły), w szczególności choroby roślin, szkodniki, warunki atmosferyczne, inne gatunki zwierząt
     5. rodzaj, stan i jakość uprawy,
     6. obszar całej uprawy, szacunkowy obszar uprawy, która została uszkodzona,
     7. szacunkowy procent zniszczenia uprawy na uszkodzonym obszarze,
     8. szkic sytuacyjny uszkodzonej uprawy,
     9. informacja o zastrzeżeniach członków zespołu szacującego lub ich braku
     10. czytelne podpisy osób biorących udział w oględzinach
   - treść protokołu szacowania ostatecznego:
     1. imiona i nazwiska osób biorących udział w szacowaniu ostatecznym,
     2. data sporządzenia protokołu oraz data dokonania szacowania ostatecznego,
     3. gatunek zwierzyny, która wyrządziła szkodę,
     4. informacja o innych czynnikach mających powodujących szkodę (o ile wystąpiły), w szczególności choroby roślin, szkodniki, warunki atmosferyczne, inne gatunki zwierząt
     5. rodzaj, stan i jakość uprawy lub jakość płodu rolnego,
     6. obszar całej uprawy lub szacunkową masę zgromadzonego płodu rolnego
     7. obszar uprawy, która została uszkodzona lub szacunkową masę uszkodzonego płodu rolnego
     8. procent zniszczenia uprawy na uszkodzonym obszarze,
     9. plon z 1 hektara,
     10. wysokość odszkodowania,

11. szkic sytuacyjny uszkodzonej uprawy,
12. informacja o zastrzeżeniach członków zespołu szacującego lub ich braku
13. czytelne podpisy osób biorących udział w oględzinach

- Zastrzeżenia do protokołu: każdy z członków zespołu szacującego ma prawo wniesienia zastrzeżeń do protokołu wraz z ich uzasadnieniem.

6. Wypłata odszkodowania

- po przeprowadzeniu szacowania i ustaleniu odpowiedzialności odszkodowawczej dzierżawcy lub zarządcy obwodu łowieckiego następuje wypłata odszkodowania.
- Odszkodowanie wypłaca dzierżawca lub zarządca obwodu łowieckiego na podstawie ustaleń z szacowania szkody,
- Termin wypłaty odszkodowania: 30 dni od dnia sporządzenia protokołu ostatecznego szacowania szkody, pod warunkiem, że nie złożono odwołania od ustaleń szacowania szkody. Wniesienie odwołania wstrzymuje wypłatę odszkodowania.

7. Odwołanie od ustaleń szacowania szkody

- Podmiot uprawniony: odwołanie przysługuje poszkodowanemu oraz zarządcy lub dzierżawcy obwodu łowieckiego,
- Instancja odwoławcza:
    1. nadleśniczy Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe, właściwy ze względu na miejsce wystąpienia szkody lub
    2. dyrektor regionalnej dyrekcji Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe – w przypadku, gdy obwód łowiecki, na terenie którego wystąpiła szkoda został wyłączony z wydzierżawiania i przekazany w zarząd nadleśnictwa Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe
- Termin: odwołanie wnosi się w terminie 7 dni od dnia podpisania protokołu oględzin lub protokołu szacowania ostatecznego
- odwołanie wstrzymuje wypłatę odszkodowania
- postępowanie odwoławcze:
    1. nadleśniczy (lub odpowiednio dyrektor) dokonuje oględzin uprawy lub odpowiednio ostatecznego szacowania w terminie 7 dni od dnia otrzymania odwołania,
    2. w czynnościach szacowania mają prawo brać udział członkowie zespołu szacującego, a także przedstawiciel właściwej terytorialnie izby rolniczej (na

wniosek członka zespołu szacującego)

3. nadleśniczy (lub odpowiednio dyrektor) informuje o terminie czynności podmioty wskazane powyżej w terminie 3 dni od daty otrzymania odwołania,
4. niestawiennictwo członków zespołu nie wstrzymuje czynności szacowania
5. po zakończeniu oględzin lub ostatecznego szacowania sporządza się protokół, który zawiera odpowiednio informacje opisane w punkcie „Sporządzenie protokołu" UWAGA: w protokole nie umieszcza się informacji o wysokości odszkodowania
6. powołany na wniosek członka zespołu przedstawiciel izby rolniczej sporządza opinię na temat oszacowania szkody, którą należy dołączyć do protokołu;
7. decyzja w sprawie odszkodowania: nadleśniczy (lub odpowiednio dyrektor) ustala wysokość odszkodowania w drodze decyzji na podstawie ustaleń protokołu sporządzonego przez zespół szacujący oraz protokołu sporządzonego w toku postępowania odwoławczego; UWAGA: opinia przedstawiciela izby rolniczej nie jest wiążąca dla nadleśniczego.

   Decyzja zostaje wydana w terminie 14 dni od dnia otrzymania wszystkich protokołów i jest ostateczna.

8. Wypłata odszkodowania po odwołaniu
   - po przeprowadzeniu procedury odwoławczej i ustaleniu odpowiedzialności odszkodowawczej dzierżawcy lub zarządcy obwodu łowieckiego następuje wypłata odszkodowania.
   - Odszkodowanie wypłaca dzierżawca lub zarządca obwodu łowieckiego na podstawie ustaleń z szacowania szkody,
   - Termin wypłaty odszkodowania: 30 dni od dnia doręczenia decyzji nadleśniczego w sprawie odszkodowania

9. Powództwo do sądu
   - Podmiot uprawniony: uprawnienie do wystąpienia z powództwem przysługuje poszkodowanemu oraz zarządcy lub dzierżawcy obwodu łowieckiego,
   - sąd właściwy: sąd powszechny, właściwy ze względu na miejsce wystąpienia szkody
   - Termin: pozew można wnieść w terminie 3 miesięcy od dnia doręczenia decyzji nadleśniczego w sprawie odszkodowania,
   - wniesienie pozwu do sądu nie wstrzymuje wypłaty odszkodowania